

Vilka bilder av föräldraskap och barn konstrueras på internetforum för separerade föräldrar?

- en diskursiv studie av särlevande föräldrars diskussioner på communitysidor

Av Ann-Charlotte Olsson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
Ht -13

Handledare:
Maria Bangura Arvidsson

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Abstract

Author: Ann-Charlotte Olsson

Title: What images of parenting and children are constructed on internet forums for separated parents? - a discursive study of separated parents discussions on community pages.

Supervisor: Maria Bangura Arvidsson

The aim and purpose of this paper was to examine the images of children and parenting, with a focus on parental separation and reconstruction of family and parenthood, which was constructed in internet forums. Which pictures emerge of separated mothers and fathers? My material was obtained from two large community pages for parents on internet. In my analysis I have chosen to be inspired by discourse analysis as a method and I analyzed my material with social constructivist theory as a base. The results showed, among other things, on an expressed need for single parents to share experiences with like-minded, internet forums is expressed to fill this need in a positive way.

In my material, internet forums appeared to be an important place for parents to meet others parents in the same situation with whom they can share experiences, give and receive support and advice with. The image that was constructed on internet forums seem to be similar to the changes that have occurred in society over the past decades, with more fathers involved in their children's lives and a greater sharing of the responsibility for the child, even after the parents have separated. In the material the importance of collaboration and believe in yourself as a parent, was the dominant images that was to be seen as most important for the children's future, health and development.

Key words: separation, children's wellbeing, family structure, discourse analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte.....	6
1.3 Frågeställning.....	6
1.4 Bakgrund.....	6
2. Tidigare forskning.....	8
2.1 Orientering av kunskapsläget.....	8
2.2 Att söka stöd på internet.....	8
2.3 Separerade föräldrar.....	9
2.4 Föräldrars separation och barns välmående.....	11
3. Teoretisk utgångspunkter.....	13
3:1 Socialkonstruktivism.....	13
3.1.1 <i>Normer och normalitet</i>	14
4. Metod.....	14
4.1 Val av metod.....	14
4.2 Diskursanalys.....	15
4.2.1 <i>Diskurs</i>	16
4.2.2 <i>Den tredimensionella metoden</i>	16
4.2.3 <i>Transivitet</i>	17
4.2.4 <i>Modalitet</i>	17
4.3 Beskrivning av materialet.....	17
4.4 Metodologiska överväganden.....	18
4.5 Metodens tillförlitlighet och generaliserbarhet.....	18
4.6 Tillvägagångssätt och urval.....	20
4.7 Bearbetning av materialet.....	21
4.8 Etiska övervägningar.....	21
5. Resultat och analys.....	22
5.1 Att söka stöd på internet.....	23
5.2 Ekonomi.....	25
5.3 Familjestrategi och vardag.....	29
5.4 Nya relationer.....	31
5.5 Omkonstruktion av föräldraskapet.....	34
5.6 Föräldrars rättigheter.....	35
5.7 Olika normaliteter.....	37
6. Slutdiskussion.....	37
6.1 Sammanfattning utifrån uppsatsens frågeställningar....	37
6.2 Egna reflektioner.....	38
7. Referenslista.....	41

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Förord

Jag vill tacka min handledare Maria Bangura Arvidsson för det stora stöd hon varit under den arbetsamma processen med att slutföra denna uppsats.

Jag vill även rikta ett stort tack till min familj och mina närmsta vänner för deras uppmuntran, tålamod och förståelse. Uppsatsskrivandet har för mig varit en omtumlande och motig process och tagit mycket av min tid under hösten och vintern. Utan er hade jag inte klarat det, tack!

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Det förefaller idag svårare att skapa långvariga och stabila relationer än tidigare (Hydén 2009). Detta trots att ett jämställdhetsideal i relationer, med tyngdpunkt på ömsesidig respekt för varandra sakta vuxit fram. En ökning av antalet skilsmässor och separationer har skett under de senaste årtiondena. Trots detta har barn idag större tillgång till båda sina föräldrar, jämfört med för bara några decennier sedan, då det oftast var modern som tog hand om barnen efter en separation. Jämställdhetsideal och faders ökade delaktighet är en bidragande orsak till denna förändring (Johansson, 2009).

När föräldrar separerar och familjen och föräldraskapet måste genomgå en rekonstruktion ökar kraven på föräldrars förmåga att samverka och förhandla, för att främja barnets behov och välmående (Wilson 2006). Det kan också skapa osäkerhet hos föräldrar och ett ökat behov av stöd kan infinna sig. Separerade föräldrar kan ha en oro för sina barns välmående i samband med och efter en separation.

Hur familjens nätverk ser ut efter att föräldrar separerat, bilden av den nya familjen och hur ensamstående föräldrar uppfattar sitt föräldraskap är av betydelse för hur barn mår både under barndomen och i det fortsatta vuxenlivet (Bak 2009). Andra faktorer som visat sig ha inverkan på barns välmående är försämrade socioekonomiska förutsättningar, något barn till ensamstående mödrar ofta ställs inför (Sobolewski & Amato 2007).

Föräldrar idag är vana vid tillgång till snabb information, vilket medför att det är vanligt att söka information och att kommunicera genom till exempel forum på internet. Det finns ett stort utbud av olika internetsidor riktade till föräldrar, dessa är i många fall den primära informationskällan för föräldrar. Enligt Plantin och Daneback (2010) har flera studier visat att en stor andel föräldrar med olika socioekonomisk bakgrund söker information om barn, familj och föräldraskap via olika internetsidor. Det kan vara så kallade communitys av olika slag där föräldrar kan samtala med varandra men det kan också vara sidor producerade av olika myndigheter och organisationer med utbildning och information som syfte. Beroende på vilka sidor föräldrar hämtar information från ges olika bilder av föräldraskap. På myndigheters sidor kan mer formella och faktamässiga bilder av föräldraskap och de skyldigheter föräldrar har vara mer framträdande (ibid). Detta då myndigheter

har även mer generellt målet att normalisera lagar och förordningar och utformar sin information utifrån detta. Communitys är social mötesplats på internet där en person kan gå in och kommunicera med andra personer på chatt eller i diskussionsforum eller skriva blogg. På internetsidor där föräldrar utgör konsument och producent av innehållet kan andra bilder av föräldraskap ges. De är i större grad baserade på personliga erfarenheter och värderingar än på sidor skapade av företag eller myndigheter (Plantin och Daneback, 2010). Plantin och Daneback (2010) anser att det utifrån detta kan vara viktigt att vara medveten om vilka bilder som produceras och konsumeras i olika delar av samhället.

Många föräldrar föredrar de sidor där det finns möjlighet att utbyta erfarenheter och att kommunicera med andra föräldrar om sina barn och sitt föräldraskap (Ibid). Som ensamstående förälder kan behovet av att söka stöd hos andra vuxna med liknande erfarenheter vara stort, då de inte på samma sätt som sammanboende föräldrar har möjlighet att diskutera sitt föräldraskap. Vad är det för stöd ensamstående föräldrar ger varandra på internetforum och vad är det för bilder av familjen, föräldraskapet och barnens behov som kommer fram i diskussionerna?

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka beskrivningar av barn och föräldraskap som konstrueras på internetforum, med fokus på föräldrars separation och rekonstruktion av familj och föräldraskap.

1.3 Frågeställning

Vilka beskrivningar av föräldraskap framträder på internetforum av mödrar och fäder som inte lever tillsammans?

Vilket behov av stöd i föräldraskapet uttrycks i föräldraforum på internet?

Vilka beskrivningar framträder av föräldrars rättigheter och barns behov?

1.4 Bakgrund

Bilden av begreppet familj har i Sverige generellt varit starkt sammanlänkat med begreppet kärnfamilj, bestående av mamma, pappa och barn. Bak (2009) beskriver kärnfamiljs begreppet som seglivat, det gamla kärnfamiljsidealet lever kvar men detta i sig behöver inte betyda att familjer alltid delar dessa värderingar. Idag utgår familjer ifrån dessa ideal och omformar dem för att passa deras egen situation. På så sätt skapar alla i samhället sina egna värderingar av begreppet. Det har blivit allt vanligare med en-förälders familjer, homosexuella familjer och styvfamiljer (Hydén

2009).

Under början av 1900-talet var antalet separationer mycket lågt, detta har gradvis ökat under 1900-talets gång. Vi kan se att det skett en liten minskning av antalet skilsmässor under senare delen av 2000-talet. Sett till ett längre tidsperspektiv har det dock skett en stor ökning av separationer och skilsmässor under senare delen av 1900-talet.

Trots ökningen av föräldrar som lever isär så har barn generellt fortfarande stor tillgång till båda sina föräldrar, även efter deras separation. Detta jämfört med för bara några decennier sedan då det oftast var modern som tog hand om barnen efter en separation.

Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten (2010) utgår ifrån Giddens utopi för att visa på vilka förändringar som skett. Den förändring Giddens beskrivit handlar om ett ökat krav på nutida relationer, vilka han beskriver som en form av ”öppna relationer” där ingen part får känna sig utnyttjad och där ömsesidig respekt utgör grunden (ibid). Detta i sig innebär att såväl kvinnor som män behöver kunna tala om sina känslor, mötas på lika villkor och samarbeta. Det Giddens tes även visar på, är att det trots detta jämställdhetsideal i relationer verkar bli svårare för människor att lyckas med livpusslet. Det förefaller vara svårare att skapa långvariga och stabila relationer än tidigare. Giddens anser att det inte är möjligt att bygga upp ett stabilt familjeliv tillsammans så som det ser ut idag, när en av parterna när helst den vill kan avsluta relationen. Den svårighet som föreligger då föräldrar måste möta varandra på en jämställd nivå på samma gång som detta måste passas in i det nya gemensamma livet samtidigt som de individuella livsprojekten måste ges plats (ibid).

Ett framtida ideal som Giddens lägger fram beskriver han som ”en demokratisk familj”. Grunden i denna familj är jämställdhet, viktet går ut på lika rättigheter och skyldigheter samt en sexuell och känslomässig frihet för såväl man som kvinna. Giddens beskriver även att en av grundpelarna i detta perspektiv är ett gemensamt föräldraskap med en auktoritet över barnen som förhandlats fram (ibid).

Även om barn i Sverige har ett högt välmående när man gör jämförelser internationellt så har oron för barns hälsa allt oftare uttryckts och då är det främst ökningen av barn med psykisk ohälsa som skapat oro (Bäck-Wiklund & Bergsten 2010). Forskningsresultat visar på ett samband där barn till separerade föräldrar inte nödvändigtvis har ett sämre välmående på grund av separationen mellan föräldrarna (Bäck-Wiklund 2009). Resultat visar även att en eventuell frånvaro av exempelvis

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

fadern efter en separation inte nödvändigtvis påverkar barns hälsa utan att det finns andra faktorer som kan ha större inverkan. Det försämrade välmående som ses hos en del av barn i enföräldersfamiljer kan och bör istället härledas till dåliga socioekonomiska förutsättningar.

I Sverige beskrivs de socioekonomiska förutsättningarna ha försämrats avsevärt för barnfamiljer även om vi fortfarande har en mycket låg fattigdom sett utifrån EUs definition av fattigdom. Främst drabbas ensamstående mödrar vilka generellt har lägre inkomster och oftast löper större risk att hamna i arbetslöshet. Detta påverkar deras barns sociala och utbildningsmässiga förutsättningar (Bäck-Wiklund 2009).

2. Tidigare forskning

2.1 Orientering om kunskapsläget

Min orientering av kunskapsläget har utgått ifrån sökningar kring hur föräldrar använder sig av internet, barns välmående vid separationer samt omskapandet av relationer. Främst har jag använt mig av LUBsearch, med sökord så som föräldraskap, separationer, vårdnad. Utifrån detta och den litteratur jag funnit har jag sökt vidare på de referenser jag funnit intressanta.

Vad jag funnit är att det finns en del undersökningar i ämnet men jag har inte funnit några med syfte att undersöka vilka konstruktioner som skapas. Inte heller har jag funnit de två delarna sammankopplade i forskning. D.v.s. separationer och dess påverkan för sig och stöd och kunskapssökande på internetforum för sig men inte sammanvägt i en undersökning.

2.2 Att söka stöd på internet

Plantin och Daneback (2010) har genomfört en studie i syfte att undersöka föräldrars användande av internet för att söka information. I studien genomfördes 18 kvalitativa intervjuer, de intervjuade var alla kvinnor med eftergymnasial utbildning med vana att söka information och kunskap på internet. I studien framkommer att många söker information och kontakt redan inför en graviditet men även under denna. Studien visar att det som värderas högst i denna kontakt är möjligheten till stöd och utbyte av erfarenheter från andra föräldrar som varit eller befinner sig i samma situation (ibid). Under intervjuerna beskrivs en positiv aspekt med kontakt över internet av respondenterna, det faktum att kontakten kan tas upp när man vill eller när ett behov finns och därefter kan det läggas åt sidan igen, lättillgängligt men inte krävande (Plantin och Daneback 2010). Många respondenter

beskriver att informationen som nås genom dessa kontakter är aktuell och ofta lättare att förstå än den som ges av professionella. Oavsett vilket djup kontakten eller relationen på forumet har så är denna resurs mycket värdefull för mödrarna och deras föräldraskap. Framförallt om en känsla av utanförskap finns, eftersom det i dessa forum alltid finns någon likasinnad att möta. Slutsatsen i studien blir att dessa forum är viktiga för många föräldrar och är en arena som har stor inverkan på föräldraskapet (ibid).

Sarkadi och Bremberg (2005) har genomfört en studie på en av Sveriges största internetforum som vänder sig till föräldrar. Under en vecka kunde användare på sidan anonymt besvara ett frågeformulär. Dessa har därefter analyserats för att bland annat undersöka hur/om internet kan ge föräldrar stöd och undersöka hur fördelning av kön utbildningsgrad mm ser ut hos användarna på dessa sidor.

Antalet respondenter var 2221 och i likhet med Plantin och Daneback (2010) studie var den största andelen respondenter kvinnor. Det framgick att det endast var ett väldigt litet antal män som använde sig av dessa forum.

Det som förvånade i resultatet var fördelningen av utbildningsgrad hos kvinnorna. Resultatet visade att det inte var så stor skillnad på utbildningsgrad hos de som valt att besvara enkäten, jämfört med hur denna fördelning generellt ser ut i Sverige. Tidigare forskning i ämnet som utförts i andra länder, har enligt Sarkadi och Bremberg (2005) visat att det var en större andel med högre utbildning som använde sig av informationsinhämtning på internet.

Det denna studie visade på var att det inte förefaller se ut på detta sätt i Sverige (Sarkadi och Bremberg 2005). Utbildningsgrad förefaller utifrån denna studie inte ha någon direkt påverkan på användandet av dessa sidor. Detta trots att själva undersökningsformen i sig kan riskera att locka fler välutbildade respondenter. En anledning till varför det ser ut på detta sätt kan vara att mödrar med lägre utbildning och/eller är ensamstående saknar stöd och därför söker detta på internet istället. Även i denna studie visar resultatet på att internet kan utgöra en viktig informationskälla för föräldrar. Fördelar med internet är bland annat att det är lättillgängligt och flera föräldrar uppger detta som sitt främsta informationsstöd i frågor rörande familj och föräldraskap (ibid).

2.3 Separerade föräldrar

Bäck Wiklund och Bergsten (2010) har gjort en studie av familj och kön i ”det moderna

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

föräldraskapet” med fokus på hur barns vardag i småbarnsfamiljer ser ut och upplevs i dagens Sverige. I studien har resultatet visat att det är i de familjer där föräldrarna beskriver sig uppleva en bristande kontroll och anser sig ständigt vara på jakt efter sätt att förändra sin livssituation som störst andel barn med olika former av hälsoproblem finns. I dessa familjer, vilka Bäck-Wiklund och Bergsten (2010) beskriver som ambivalenta, finns en hög grad av konflikter mellan föräldrarna. Vad Bäck-Wiklund och Bergsten (2010) även konstaterat i sin studie är att förändringar som en ökning av skilsmässor eller att föräldrar på andra sätt avslutar sina parrelationer har lett till en ökning av olika former av rekonstruerade föräldraskap. ”Tvåkärnefamiljer”, vilket innebär att de separerade föräldrarna träffar nya partners och bildar nya familjer, har blivit vanligt (Bäck-Wiklund & Bergsten 2010).

Bak (2009) har genomfört en studie av ensamstående mödrar, deras barn och hur dessa beskriver sitt vardagsliv. Bak (2009) utgår ifrån material insamlat ifrån intervjuer med 25 danska ensam-morföräldrar, vilka tidigare levt tillsammans med barnet/barnens fader och vars barn var i åldrarna 9-13. Urvalet gjorde så att det skulle finnas en bredd i materialet sett till utbildningsnivå, inkomstnivå och arbetssituation. Det som studien främst visade på var förekomsten av två motsatta familjestrategier (två olika sätt att beskriva sitt familjeliv) och hur dessa inverkade på barnets förutsättningar. Dessa benämns som den självbevarande familjestrategin och den traditionella familjestrategin, deras främst utmärkande egenskaper beskrivs nedan (ibid).

De mödrar som tillhörde den självbevarande familjestrategin, uppfattade sin familjeform som värdefull och ansåg att familjen klarade sig bra. De uttryckte en stark tro på att den nya familj som modern och barnen tillsammans skapade var bra och byggde på deras förmågor och styrkor. Dessa mödrar gav inte uttryck för saknad eller behov av att en ny man skulle komma in i familjen (Bak 2009). Motsatsförhållandet kunde ses i den traditionella familjestrategin där målet var att återskapa en traditionell familj. Målet i denna familjebild var att vänta in ”prinsen på sin vita springare” utan honom fanns det en saknad och svaghet i familjen (ibid).

Dessa typer av familjestrategier påverkade enligt Bak (2009) storleken på familjens sociala rum, även kallat familjerummet. I den självbevarande familjestrategin fanns det större öppenhet och mer tillgång till fler nära relationer för såväl modern som barnen. Detta i sig gav barnen större möjligheter till personlig och social utveckling. Barnet fick tillgång till fler förtroliga vänner förutom modern att prata med och lära sig saker av. Vilka personer som ingår i dessa familjers

familjerum var olika. I de familjer Bak (2009) träffade ingick i vissa familjerum barnets fader, det var även vanligt att det bestod av andra släktingar eller nära vänner.

I den traditionella familjestrategin fanns det en större benägenhet att familjerummet blev förtätat med få medlemmar (Bak 2009). Själva omskapandet av familjen kunde vara svårt när bilden av hur en bra familj skulle se ut inte passade ihop med hur familjen såg ut efter föräldrarnas uppbrott. Lika vanligt som att modern ville ha in en ny man för att på så sätt göra familjerummet komplett, var det att familjerummet slöts så att ingen på nytt skulle ta sig in och såra familjen. För barnen i dessa familjerum innebar det ofta att de hade få andra vuxna kontakter att tala med. Mödrarna i dessa familjer kunde gå helt upp i sina barns liv, vilket var positivt då det gav mycket trygghet och närhet för barnen. Dess negativa effekt var att varken barnet eller modern gavs tillräckligt mycket utrymme att utvecklas på egen hand. I andra fall fick modern svårt att uppskatta den tid hon hade tillsammans med barnen och gick miste om det värdefulla i relationen med barnen i sin väntan på ”prinsen” (Ibid). Bak (2009) drar slutsatsen att det viktigaste för att förbättra barns uppväxtvillkor och utvecklingsmöjligheter i ensam-morfamiljer är att stärka familjens nätverk.

2.4 Föräldrars separation och barns välmående

Sobolewski och Amato (2007) bekräftar i sin artikel att barn ur ett långsiktigt perspektiv generellt mår bäst av en god relation till båda sina föräldrar.

De har utgått ifrån en longitudinell studie där materialet samlats in under 17 års tid. Materialet baseras på telefonintervjuer med inledningsvis föräldrar, efterhand som barnen vuxit upp har även intervjuer med dem gjorts. I studien undersöktes relationen mellan föräldrarna uppskattningar av hur stora konflikter som fanns mellan föräldrarna, hur många föräldrar som separerat samt hur relationen mellan föräldrarna sett ut därefter. Dessutom undersöktes barnens upplevda välmående (Sobolewski och Amato 2007).

I sin artikel konstaterar Sobolewski och Amato (2007) att barn som vuxit upp med sammanlevande föräldrar med låg konfliktnivå ofta har en nära relation till båda sina föräldrar även när de träder in i vuxenlivet. Det är även dessa ungdomar som upplever högst nivå av välmående som unga vuxna. De senaste tre decennierna har ett samband mellan skilsmässobarn och en ökad risk för problematik i unga vuxenår kunnat konstateras (ibid).

Även som unga vuxna är en god kontakt med föräldrar viktig då det fortfarande finns ett behov av stöd och trygghet och därför var Sobolewski och Amato (2007) intresserade av att undersöka hur

relationen till en eller båda föräldrarna och unga vuxnas välmående hänger samman. Att unga vuxna har ett behov av sina föräldrar och att den relation som finns till föräldrarna generellt sett påverkar unga vuxnas välmående, baserar författarna bland annat på en artikel skriven av Furstenberg (ibid). Furstenberg belyser enligt Sobolewski och Amato (2007) hur beroende många unga vuxna är av föräldrars ekonomiska och känslomässiga stöttning, under en stor del av sina tidiga vuxenår. Detta beror bland annat på de samhällsförändringar som skett, exempelvis på den ökade ungdomsarbetslösheten, vilken medför att det tar längre tid innan en ekonomisk stabilitet är uppnådd och flytt hemifrån är möjlig (ibid).

I de fall det finns en stor oenighet mellan föräldrarna, oavsett om de separerat eller inte är det vanligt att barnen inte står nära någon av sina föräldrar i vuxenlivet. Detta kan innebära en ökad sårbarhet då det stöd som kan behövas i övergången från att vara barn till ung vuxen saknas (Sobolewski och Amato 2007).

I de fall det föreligger stora oenigheter och separation under barndomen behöver inte en nära relation till båda föräldrarna vara bättre för välmåendet än en god relation till en förälder (Sobolewski och Amato 2007). Den splittring det kan innebära att ha föräldrar vilka inte kan enas och samverka kan i sig innebära så pass svåra slitningar för barnet att dess välmående rent av kan vara bättre om det endast finns god relation till en förälder. Detta i sig kan skapa en ständig lojalitetskamp och en form av splittring mellan föräldrarna, vilket generellt kan ha större påverkan på välmåendet än en god relation till vardera föräldern kan ge (ibid).

Vanassche et al. (2013) har skrivit en artikel om barns välmående utifrån föräldrars separation och hur vårdnaden och boendet varit fördelat därefter. Det Vanassche et al. (2013) i sin undersökning såväl som utifrån annan forskning konstaterar är att barn med föräldrar som delar på vårdnaden och boendet generellt har samma nivå av välmående som barn där detta ser annorlunda ut. Faktorer som föräldrars förmåga att komma överens, nya partners till föräldrar och hur relationen till föräldrarna ser ut är viktiga för hur barnens hälsa kommer att utvecklas (ibid).

Även om juridiska riktlinjer säger att det är bäst för barnet att föräldrar delar lika på tiden med barnen efter en separation så beskrivs detta som ett sätt att säkra föräldrars rättigheter och minska på ojämställdheten mellan könen (Vanassche et al. 2013). Att dela tiden med barnet exakt lika mellan föräldrar kan vara ett sätt att få föräldrar med hög grad av konflikt att nå överenskommelse och känna sig rättvist bemötta, en form av kompromisslösning utifrån föräldrars behov. Samtidigt kan

detta innebära att det inblandade barnets behov tappas bort (ibid).

Att ständigt växla mellan föräldrar med hög konfliktnivå kan ha negativ inverkan på barnets välmående. Att bo mycket med en förälder har ofta en mycket positiv effekt på relationen mellan barnet och föräldern, men har samtidigt visat sig att det varken är nödvändigt eller avgörande för relationen att tiden mellan föräldrarna delas exakt eller nästintill lika. Ett växelvis boende är bra och positivt för barnet om det finns goda relationer mellan barn och föräldrar samt mellan föräldrarna men kan annars innebära en risk för barnets välmående (Vanassche et al 2013).

En separation från en förälder av samma kön (med vilken barnet haft en god relation) har visat sig kunna ha en negativ inverkan på barnet, då ett samband mellan en sådan separation visat sig kunna innebära en ökad risk för ungdomsbrottslighet (Vanassche et al. 2013).

3. Teoretiska utgångspunkter

I uppsatsen kommer jag att analysera det insamlade materialet med hjälp av Faircloughs kritiska diskursanalys. Då diskursanalys kan ses som är teori och metod på samma gång har jag valt att beskriva den under uppsatsens metoddel.

Under denna del kommer jag istället att fokusera på den socialkonstruktivistiska teorin med tillhörande relevanta begrepp för min analys. Valet att i denna del fokusera på socialkonstruktivism är baserat på att socialkonstruktivism är den teoretiska bas diskursanalysen vilar på (Winther Jørgensen & Philips, 2005).

3.1 Socialkonstruktivism

Barlebo Wennberg (2010) beskriver bland annat att det utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv är just i kommunikationen vår verklighet skapas.

Winther Jørgensen och Philips (2005) beskriver att socialkonstruktivism de senaste decennierna haft stort genomslag. Ur ett socialkonstruktivistiskt synsätt är vår verklighet socialt skapad. Vårt sätt att uppfatta och beskriva saker skapar verkligheten. Detta medför att vår verklighet ständigt omformas utifrån hur den beskrivs. Därför är det viktigt att förhålla sig kritisk till vårt sätt att se världen och inte tro att vi fullt ut kan förhålla oss objektiva eller neutrala när vi drar slutsatser. Utifrån ett socialkonstruktivistiskt sätt att se på världen finns det inte något som är rätt eller fel. Däremot kan vi utifrån vår världsbild se på olika handlingar som acceptabla eller oacceptabla. De beskrivningar som är dominerande i samhället har stor betydelse för maktrelationer och för vårt sociala samspel.

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Jönsson (2010) anser att själva synen på hur sociala problem skapas är den del av socialkonstruktivismen som på ett positivt sätt utvecklat vår forskning. Denna anser han att vi kan ha stor nytta av, detta då den öppnar upp för frågor som när, var och hur olika former av sociala problem skapas och förstås.

Även Bryman (2011) beskriver socialkonstruktivism som något som ständigt skapas och återskapas, hur vi ser, beskriver och tolkar vår omvärld är helt beroende av vårt sätt att kategorisera. Detta leder till att vår världsbild omskapas och genomgår förändringar över tid (ibid).

3.1.1 *Normer och normalitet*

De sociala aktiviteter vi i vårt samhälle ser som självklara har ur en socialkonstruktivistiskt perspektiv normaliserats och blivit institutionaliserade av individerna i samhället. Redan när vi föds och växer upp finns det sedan tidigare förutbestämda institutioner som formar hur vi agerar och ser på vår sociala verklighet (Barlebo Wennberg 2010).

I vårt samhälle kan flera olika normer vara gällande samtidigt och olika grupper kan se olika på vilka normer som är rådande. Svensson (2007) beskriver norm som något kulturellt eftersträvansbart och olika normer kan gälla på olika arenor.

Kärnfamiljen är en av de normer som tidigare varit och fortfarande är en stark norm i det svenska samhället (Johansson 2009). Kärnfamiljen är fortfarande en stark symbol och trots att det finns en förändring där andra familjeformer blir vanligare, är det ofta kärnfamiljen bestående av en mamma en pappa och deras barn som framställs som idealet. I media är det ofta familjer som ser ut på annat sätt som får gestalta familjer med problem (ibid).

Utifrån socialkonstruktivism kommer de normer som är rådande i dag och vilka förändringar som sker i samhället, exempelvis utifrån hur föräldrar idag ser på och talar om barn, föräldraskap och omskapandet av relationer efter en separation, att ha stor påverkan på vilka normer som kommer att vara rådande för kommande generationer.

Vilka normer förefaller vara rådande i dessa forum och hur kan vi förstå skapandet av dessa med hjälp av begrepp som normer och normalitet?

4. Metod

4.1 Val av metod

Som metod har jag utgått ifrån en kvalitativ metod. Kvale (1997) beskriver att kvalitativ metod

utgår ifrån att besvara hur och varför. För att verkligen kunna förstå ett fenomen måste det studeras inifrån (ibid). Min strävan är att kunna analysera vilka konstruktioner av bl.a. föräldraskap, föräldrar konsumerar och konstruerar på internetforum, med andra ord att undersöka mänsklig kommunikation. Utifrån detta har jag valt den kvalitativa metoden.

Forskning på internet är enligt Daneback och Månsson (2008) både värdefull och användbar. De anser att den kan ge oss information om forskning på ett nytt sätt. Syftet med uppsatsen är att få en aktuell bild av diskussioner på internetforum för föräldrar.

Utifrån detta har jag valt att hämta mitt material ifrån två stora forumsidor på internet som riktar sig till och möjliggör kommunikation mellan föräldrar.

4.2 Diskursanalys

För att kunna samla in och bearbeta ett stort antal texter och analysera dess innehåll har jag valt att inspireras av Faircloughs kritiska diskursanalys, med konstruktionsteori som utgångspunkt.

Faircloughs kritiska diskursanalys baseras på en ”tredimensionell metod” som åskådliggör de olika nivåer av sociala grupper eller identiteter som framträder i en text. Den synliggör också sociala relationer mellan dessa grupper eller identiteter utifrån ett större sammanhang (Winther Jörgensen och Philips 2005).

Detta beskriver Winther Jörgensen och Philips (2005) som metod och teori på samma gång. Det är utifrån detta inte möjligt att sätta in diskursanalys i vilken teoretisk ram som helst. Det krävs att den som använder sig av diskursanalys har accepterat det paket som krävs för att bearbetning utifrån diskursanalys ska vara möjlig. Därför valde jag att använda socialkonstruktivistisk teori i analysen av mitt material.

Winther Jörgensen och Philips (2005) beskriver att diskursanalys är ett av flera möjliga sätt att angripa en fråga utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. I likhet med socialkonstruktivismen har diskursbegreppet vuxit sig starkare och använts flitigare under det senaste decenniet. Sättet ordet använts på har inneburit att diskurs numera är ett relativt diffust begrepp, och kan ha olika innebörd i olika sammanhang. Kortfattat kan begreppet diskurs beskrivas som ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (Winther Jörgensen & Philips 2005, s7).

4.2.1 *Diskurs*

Michel Foucault ska enligt Bryman (2011) ha beskrivit att Diskursanalys handlar om att undersöka

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

på vilket sätt ett objekt beskrivs och att denna beskrivning i sin tur påverkar vårt sätt att förstå eller se på objektet. Detta i sin tur kan innebära att vi exempelvis kan rättfärdiga vilka insatser vi använder utifrån den bild som skapas av ett problem i samhället och hur detta ska behandlas.

I diskursanalys är det inte bara viktigt att fokusera på vad som sägs, utan även det som utelämnas eller förefaller bannlyst att ta upp är en viktig del i att förstå materialet (ibid).

Diskurs kan inte ses som ett neutralt verktyg (Bryman 2011). Vi strävar efter att skapa mening med det vi läser, detta innebär att min analys kommer att påverkas av mitt sökande av mening och sammanhang. Det jag läser och tolkar i texterna i mitt material påverkas också av hur jag framställer dem och vilken tyngdpunkt jag lägger i de olika delarna.

Fairclough anser att målet är att öka människors medvetenhet om de ramar som kan begränsa deras språkbruk. Vi kan genom en kritisk språkmedvetenhet lära oss olika former av begränsningar och genom denna ökade medvetenhet möjliggöra motstånd och förändring av den diskursiva praktiken. Därför betonar Winther Jörgensen och Philips (2005) att resultaten av dessa analyser måste formuleras på ett lättillgängligt sätt så att det är lätt för läsaren att förstå och använda sig av.

4.2.2 *Den tredimensionella metoden*

I den tredimensionella metoden skiljer Fairclough på tre olika nivåer som kan analyseras var för sig. Dessa är diskursiv praktik, text och social praktik (Winther Jörgensen och Philips 2005).

När den diskursiva praktiken, vilken är det sätt text konsumeras, produceras och analyseras kan detta göras utifrån textens interdiskursivitet. En hög interdiskursivitet beskriver Winther Jörgensen och Philips (2005) hör ihop med förändring, genom att diskurserna i en text används på ett nytt och annorlunda sätt skapas nya diskurser. En låg grad av intertextualitet istället är att se de diskurser som finns i en text som rådande, vilket bidrar till ett vidmakthållande och en reproduktion av den sedan tidigare existerande diskursordningen (ibid).

Vidare när texter (tal, skrift eller bilder) analyseras öppnar Fairclough upp för flera olika redskap som kan användas. Två grammatiska element som Fairclough benämner är transivitet och modalitet (ibid).

4.2.3 *Transivitet*

I texter kan vi med transivitet se hur aktiv eller passiv en agent beskrivs i relation till en

handling (Winther Jørgensen och Philips 2005). Exempelvis skulle frasen ”Min sambo ville separera” visa på en aktiv transivitet där agenten (sambon) tillskrivs ansvaret för handlingen. Genom att istället säga ”vi har separerat” kommer transiviteten att förändras och det är inte längre möjligt att ange en enskild aktör som ansvarig för händelsen.

4.2.4 Modalitet

Modalitet handlar istället om hur den som talar/skriver uttrycker sig och på vilket sätt den utifrån detta förbinds till sitt uttalande. En talare förbinds olika mycket till sina uttalanden beroende på om personen använder sig av uttrycket ”jag vet” eller om den istället väljer uttryck liknande ”det kan vara så att...” (ibid).

Dessa begrepp kommer jag att ta hjälp av i analysen av mitt material. Detta då jag anser att det sätt en talare förbinder sig till sitt uttalande och liknande är viktigt och användbart i min analys av på vilket sätt föräldrar kommunicerar och de beskrivningar som ges på internetforum.

Vidare analyseras den sociala praktiken genom att de två tidigare nivåerna ställs i förhållande till denna yttersta nivå, social praktik (Winther Jørgensen och Philips 2005). För att genomföra en sådan analys är inte Faircloughs kritiska diskursanalys tillräcklig, ytterligare en relevant teori behövs. Detta för att kunna analysera vilka ideologiska, politiska och sociala konsekvenser som kan ses. Bidrar den diskursiva praktiken och texterna till reproduktion eller transformation av den sociala praktiken (ibid)?

4.3 Beskrivning av materialet

Mitt val att utgå ifrån internetforum har flera anledningar. Främst beror det på att materialet är lättillgängligt och inte tillrättalagt för min undersökning.

Jönsson (2010) talar om viktiga regler att förhålla sig till vid användandet av socialkonstruktivistisk analys. Tydlighet, öppenhet och ärlighet är tre begrepp han använder sig av. Dessa är enligt Jönsson (2010) av yttersta vikt för alla läsare att författaren förhåller sig till. Detta för att de som tar del av analysen kan förhålla sig till och göra egna värderingar av innehållet och slutsatserna. Vidare betonas vikten av att vara tydlig i hur resultat presenteras. Mitt mål med denna uppsats och dess analys är att ge en bild av vad som framträder i materialet jag bearbetat. Jag producerar inga fasta sanningar utan kommenterar ett eller flera sätt att se på materialets innehåll.

Fairclough anser att vi genom diskursiva praktiker i vardagen skapar en social och kulturell

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

förändring och reproduktion. Diskursiva praktiker är delar där texter skapas, tas emot och tolkas. Genom dessa konstitueras (skapas) den sociala världen (Winther Jørgensen & Philips 2005).

4.4 Metodologiska övervägningar

Daneback och Månsson (2008) anser att forskning på internet kan ge oss värdefull information om forskning på ett nytt sätt. Samtidigt beskriver de internet som ett område i ständig förändring. De betonar att det därför är viktigt att noga överväga vilka metoder och angreppssätt som används i denna forskning (ibid).

Att materialet hämtas ifrån verkligheten ser jag som en klar fördel och att det dessutom är inhämtat på ett sätt som innebär att det inte påverkats av studiens syfte är positivt. Däremot finns det en viss risk då materialet inhämtas i begränsad mängd och därför enbart kan sägas visa på en bild av verkligheten.

Eftersom forskarens förförståelse är en viktig faktor i hur material och resultat kan tolkas (Bryman 2002) har jag genomgående under uppsatsens gång försökt att regelbundet ta ett steg bakåt för att kunna åskådliggöra min arbetsprocess på ett annat sätt. Detta då det finns en risk att min förförståelse i allt för stor grad påverkar min bearbetning av materialet. En risk är att inte lyckas förhålla sig objektiv till materialet. Det jag upplevt under arbetets gång är att detta skett mer och mer desto djupare i analysen av materialet jag kommit, desto bekantare jag blivit med materialet ju svårare har det varit att hålla distans och objektivitet. Därför har jag i ännu högre grad i slutet av uppsatsarbetet försökt ta ett steg bakåt och fundera över mitt angreppssätt och mina tolkningar av materialet.

4.5 Metodens tillförlitlighet och generaliserbarhet

Bryman (2011) beskriver att det för kvalitativa forskare främst handlar om att kunna representera en bild av den sociala verkligheten, mer än att producera en fast sanning.

Mitt mål är inte heller att nå sanningen utan att utifrån vårt ständiga användande av bilder och texter i samhället se vilka konstruktioner som framgår tydligast. Att föra en diskussion utifrån vad de kan visa på och innebära.

Jag har fortlöpande under arbetet med uppsatsen och framförallt min analys gått tillbaka till mitt syfte och mina frågeställningarna för att se om jag med hjälp av mitt material kan besvara dessa.

I analysen har jag tänkt på att en positiv del med att analysera texter är att de är fasta och inte ändras

eller påverkas av exempelvis mitt kroppsspråk. Det är däremot fortfarande möjligt att påverka vad jag utläser för svar på mina frågor utifrån hur jag ställer frågor till materialet. Undersökningens olika delar och moment bör beskrivas noggrant och vara lätta för en läsare att följa. Detta har gjorts för att möjliggöra replikering dvs. att undersökningen ska kunna göras på samma sätt av någon annan (Bryman 2002). Det kommer att vara fullt möjligt att återupprepa undersökningen, dessa forum finns tillgängliga och är relativt lättillgängliga att undersöka. Det material jag samlar in gör jag själv inga ändringar i. Däremot kommer jag i min bearbetning att ta ut de delar jag upplever som dominerande för att kunna synliggöra rådande diskurser. Materialet måste bearbetas många gånger och det är viktigt att emellanåt ta ett steg bakåt och återigen ställa frågan om jag undersöker det jag avser.

I kvalitativa studier är det viktigt att den som utför studien tänker över hur generaliserbara studiens resultat är. Detta innebär att man noga överväger hur möjligt det är att använda dess resultat för att förutse resultaten i liknande studier med ett liknande urval (Kvale 1997). Mitt undersökningsobjekt är i ständig rörelse och omformning vilket gör det svårt att i denna uppsats ge några fasta resultat. Det finns inte en sanning enligt diskursanalys och socialkonstruktivistisk teori (Winther Jørgensen och Philips 2005). Forskarens förförståelse riskerar att påverka hur materialet analyseras (Bryman 2002). Det kommer därför inte vara säkert att en annan forskare med samma material skulle nå precis samma resultat eller tolkningar som jag kommer att göra. Däremot anser jag att jag genom tydlighet och hur väl resultaten överensstämmer med tidigare forskning kan visa på vilka perspektiv som konstrueras i nutid och även hur generaliserbara mina resultat är.

I min studie är mitt mål att läsaren genom att jag tydligt beskriver hur och varför hur jag utfört min studie ska kunna avgöra hur generaliserbara resultaten kan anses vara.

En del av att säkra generaliserbarheten görs genom mitt val att undersöka sidor som besöks av en stor variation av föräldrar. Detta ger möjlighet att kommunicera och utbyta erfarenheter, som föredras av en majoritet av föräldrar (Plantin & Daneback 2010). Jag har sett att bilden av användarna som ges i diskussionerna sett till kön och socioekonomisk status förefaller vara väl överensstämmande med tidigare forskning (Plantin & Daneback 2010, Sarkadi & Bremberg 2005). Detta anser jag förstärker generaliserbarheten i mina resultat.

4.6 Tillvägagångssätt och urval

Jag inledde själva arbetet med uppsatsen med att besluta mig för att utgå ifrån community-sidor för föräldrar, med andra ord sidor där föräldrar i utbyte med varandra kan diskutera olika frågor. Detta görs genom diverse forum med olika rubriker för olika teman för att det ska vara lättare att navigera och hitta till diskussioner relevanta för varje individ. Exempelvis kan det finnas forum inriktade på barns olika utvecklingsstadier utifrån deras ålder, det kan även finnas forum inriktade på exempelvis regnbågsfamiljer, föräldrar vars barn gått bort (ofta kallat änglabarn), adoption osv. I forumen finns olika trådar som man kan gå in och läsa och skriva i. En tråd startas genom att en person skriver en fråga eller ett påstående i det forum som passar in bäst på frågans innehåll. Där kan läsare och den som startat tråden skriva kommentarer, som ofta resulterar i långa diskussioner. En tråd kan bestå av enbart en fråga om ingen svarar. Den kan också bestå av flera sidor med inlägg, allt beroende på hur många som väljer att engagera sig i frågan.

Mitt val av sidor gjordes på så sätt att jag gjorde en sökning på Google, med sökorden föräldraforum och separation. Då de studier jag tagit del av visade på att föräldrar föredrar att söka information och möjlighet till diskussioner på communitysidor (Plantin och Daneback, 2010) valde jag bort en del av de träffar som kom upp under sökningen.

De sidor som då valdes bort var bloggar, sidor skrivna av myndigheter, eller sidor skapade av företag i reklamsyfte och efter detta valde jag de två sidor som därefter kom upp som träffar på min sökning. Detta var två sidor jag hört talas om, samt sett förekomma i andra undersökningar inom området och de verkar generera en stor andel besökare. Detta innebar att jag ansåg dem relevanta och passande för min undersökning. Jag kunde också ha undersökt besöksstatistik på olika föräldrassidor men det ansåg jag skulle ta för mycket tid i anspråk.

Efter att ha läst små delar av olika olika forum på sidorna för att se om och i så fall vilka som var relevanta för mitt syfte, valde jag ut ett forum på varje communitysida inriktat på separerade föräldrar. Det kan givetvis förekomma diskussioner kring separation och föräldraskap i andra forum men dessa forum verkade innehålla flest trådar inom de frågor jag fokuserar på, vilket gjorde dem naturligtast att utgå ifrån.

Under mitt insamlade har jag valt bort sex trådar som jag inte ansett relevanta utifrån mitt syfte. De som valts bort har varit renodlade kontaktannonser där föräldrar sökte nya relationer samt ”pedofilvarningar”, vilket exempelvis kunde handla om att en person skrev ut varningar om personer som tagit olämplig kontakt med barn i ett viss område.

Det material som jag har analyserat bestod av tjugofem olika diskussionstrådar där det i varje tråd finns mellan tre och trettio svar, i de trådar med flest svar är det framför allt två – tre personer som diskuterar en fråga sinsemellan, medan det i de trådar där det finns färre svar ofta varit olika personer som stått för varje inlägg.

4.7 Bearbetning av materialet

Jag har kopierat trådarna på sidorna och klistrat in i ett Word dokument för att kunna radera all reklam som förekommer på sidorna innan de skrivits ut. Det resulterade i ett material på 96 sidor. Jag inledde min analys med att läsa materialet på ett så öppet sätt som möjligt för att få en inledande bild av vad som diskuteras. Innan jag påbörjade min analys upptäckte jag att jag var på väg att snäva in mig för mycket. Jag försökte tänka ut vilka frågor jag skulle ställa till texten och detta gjorde att jag riskerade att missa en del av materialets innehåll. För att undvika detta försökte jag därför ta ett steg tillbaka och inledde med att läsa materialet tråd för tråd för att se vad de olika diskussionerna innehöll.

Själva bearbetningen av materialet har gjorts manuellt. Genom att klippa klistra och använda olika markeringar i utskrifter av materialet har jag fått en tydligare bild som jag kunnat utgå ifrån när jag analyserat vidare. Färgmarkeringar i texten gjordes utifrån teman som socioekonomisk status, nya relationer, söka stöd, samarbete, syn på familjesituationen osv. Därefter läste jag trådarna och dess diskussioner i sin naturliga följd, men sorterade även in kommentarer och citat under teman och analyserade dem utifrån detta, för att nå så många nyanser av materialet som möjligt. De teman jag valt var de som framkom tydligast i materialet och som är relevanta för syftet. De benämns enligt följande rubriker; att söka stöd på internet, ekonomi, familjestrategi och vardag, nya relationer, omkonstruktion av föräldraskapet samt föräldrars rättigheter.

4.8 Etiska överväganden

Daneback och Månsson (2008) tar upp vikten av att även vid forskning på Internet förhålla sig till vetenskapsrådets fyra forskningsetiska huvudkrav. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I alla undersökningar är det viktigt att i förväg göra etiska övervägningar gällande den undersökning som ska göras samt det sätt den ska utföras på. Det finns bakåt i historien flera exempel på forskning som skett på klart oetiska grunder.

De personer som besöker de sidor på internet som jag samlar mitt material ifrån är medvetna om att

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

det är öppna forum som kan besökas och läsas av vem som helst. Därför ansåg jag inte att det fanns någon anledning att informera eller be om samtycke ifrån deltagarna för att använda deras diskussioner som underlag i undersökningen. Däremot har jag ett stort ansvar i att se till att de personer som är aktiva i de diskussioner jag använder i min uppsats hålls anonyma. Detta säkerställer jag genom att inte uppge namnen på de sidor jag valt att hämta mitt material ifrån. Det finns inte heller någon anledning att veta personers riktiga namn eller annan personlig information, vilket skulle kunna gå att finna då delar av dem som besöker internetforum är medlemmar och har medlemsidor där kontakt kan tas.

Ett annat viktigt etiskt övervägande som jag har gjort är användandet av citat ifrån diskussionerna på forumen. Om någon verkligen är intresserad skulle en sökning på citaten kunna leda vidare till själva föräldraforumet. Därefter skulle det i de flesta fall vara möjligt att hitta personlig information om personen som skrivit inlägget. De som skriver på forumen som anonyma kan dock inte finnas på detta sätt. Då materialet på sidorna är öppet och personerna använder sig av fiktiva namn anser jag att användandet av citat i mitt resultat är etiskt försvarbart. Dessutom väljer jag att inte använda personernas alias vid användning av citat. Jag anser att citaten bidrar med andra fördelar då de ökar validiteten av min studie genom att möjliggöra för läsaren att avgöra om hen anser att slutsatser dragits korrekt utifrån materialet.

Det finns däremot ingen anledning för mig att gå in som medlem i forumet och på så sätt få tillgång till privata forum. Skulle sådana ansatser göras i en undersökning skulle det vara av yttersta vikt att medlemmarna informerades om detta så att möjligheter till att ge samtycke eller ej finns. Jag har enbart läst och använt material jag har fått tillgång till genom det öppna diskussionsforumet som är tillgängligt för alla. Utifrån vad materialet jag inhämtat visat sig innehålla har etiska överväganden gjorts fortlöpande under uppsatsens gång i samråd med min handledare. För att göra analysen lättläst och för att ge en personligare känsla åt texterna har jag valt att tilldela fiktiva namn till dem som skriver de citat jag använder. Dessa namn är slumpmässigt valda och enbart baserade på vilket kön den som ursprungligen skrivit citatet uppgett sig ha.

5. Resultat och analys

I denna del har jag delat in mitt resultat i olika teman. Under varje tema kommer jag att föra en diskussion kring mitt material och det sätt föräldrar uttryckt sig i olika frågor på internetforumen.

Jag kommer inte att redogöra för hela trådar, utan har utifrån den generella bild av vad som sägs valt ut citat som jag anser representerar detta på bästa sätt. För att visa på hur många olika personer det är som uttalar sig men ändå behålla känslan av att det är en verklig person som skriver har jag tilldelat alla fiktiva namn. På så sätt synliggör jag den skillnad som finns i hur många kvinnor respektive män som varit aktiva i det material jag analyserat.

5.1 Att söka stöd på internet

I materialet uttrycker flera av föräldrarna i forumen att de vänder sig dit för att få råd om hur olika situationer i föräldraskapet kan hanteras. Nedan ger jag ett exempel på hur detta uttryckts i en tråd, som inleds med följande uttalande av en kvinna, hädanefter kallad Madeleine. *”Behöver tips och råd är helt slut!...I det stora hela går det bra att vara ensam med dem... de senaste månaderna har varit kaosartade på nätterna.”* Den modalitet som finns i Madeleines fråga anser jag visar på att hon förbinder sig till detta behov av stöd. Hon förefaller inte söka generella lösningar på ensamt föräldraskap utan vill ha konkret stöd utifrån sin aktuella situation, Madeleine ger en generell bild av att annars axla sin roll som ensamstående förälder, men att det i den aktuella situationen finns ett stort behov av hjälp.

Just möjligheten att ta konkreta personliga råd visas genom att de aktiva i trådarna använder sig av uttryck som binder dem till sina uttalanden på ett starkt sätt. Detta genom att välja ord så som ”Jag vet”, ”jag gör” osv.

Beskrivningen att det generellt går bra att vara själv med *dem* innebär att vi i detta sammanhang förstår att det är barn kvinnan talar om men det är inget som uttrycks rakt ut, inte heller hur många barn det rör sig om. I meningen som uttrycker att det varit kaosartat den senaste månaden finns det ingen agent angiven som tillskrivs ansvaret för de kaosartade nätterna, inte heller ges någon beskrivning av vad detta kaos är. Detta lämnar det öppet för läsaren att själv skapa en bild av varför det är kaos.

Madeleines fråga följs av flera svar från olika kvinnor som erbjuder tips, råd och tröst till henne.

Nedan ges ett exempel på råd som getts i ett svar till Madeleine av en annan kvinna (här kallad Andrea) som är aktiv i forumet. Svaret representerar enligt mig hur råden i tråden generellt löd.

Andrea - *”Förhoppningsvis somnar barnet som en stock vid 19 om du aktiverar ordentligt. O så är du inne i en god spiral.”* Här anser jag att Andrea tillskriver Madeleine en aktiv roll då Andrea förefaller ta för givet att Madeleine inte aktiverar barnen ordentligt och därmed skapas detta kaos på

nätterna. Samtidigt som Madeleine genom att vara ansvarig kan ändra detta, med hjälp av just aktivering, kan Madeleine enligt Andrea förhoppningsvis vända trenden. Den modaliteten i citatet mjukar upp Andreas uttalande. Genom att använda ordet förhoppningsvis lämnas ett visst utrymmer för att andra orsaker eller lösningar kan finnas. Andrea ser inte sitt svar som det enda sättet att lösa problemet, och antyder också att den lösning hon presenterar inte helt säkert ger den positiva effekt som Andrea tror.

Ett annat exempel där jag tycker att sökandet efter stöttning och behovet av att få tala med andra om sina tankar är tydligt, illustreras nedan. I detta fallet är det en man, här kallad Klas, som startar en tråd genom följande uttalande: *"det var hon som ville lämna förhållandet...har barnen veckovis...känner mig så jävla värdelös som både pappa och pojkvän."* I Klas uttalanden finns det en tydlig agent såväl i beskrivningen av anledningen till separationen (moderns fel) som till orsaken till hans upplevda känsla av att vara värdelös. Hans beskrivna känsla av att vara värdelös kan ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv förklaras med att Klas i denna situation inte lyckas leva upp till sin egen bild av hur en pappa ska vara, en krock mellan hans normer och den faktiska situationen. Detta följs av många svar som alla är stöttande och uppmuntrande i sin karaktär. Nedan ger jag exempel på hur tre olika kvinnor svarar mannen. Anna - *"pappor är bäst du ska inte underskatta dig själv."* Sajda - *"fokus på barnen och deras behov."* Stina - *"gör det som får DIG, och dina barn att må bra. Det kommer att bli bra."* Kvinnorna i konversationen ger såväl tips som uppmuntran till mannen. Att Klas ska fokusera på det som han anser är viktigast, sig själv som ensamstående förälder och barnen, betonas. Uttalanden som att det kommer att bli bra, uttrycks med en stark modalitet, de är övertygade om att situationen för Klas och hans barn kommer att bli bra. Även i två av kvinnornas uttalanden finns det en agent angiven. Anna och Stina uttalar med aktiv transivitet att det är Klas som kan göra situationen bra för sig och barnen. De beskrivningar föräldrarna i forumen ger av vad som är viktigt i föräldraskapets, stundtals jobbiga situationer, förefaller utgå ifrån vikten av att tro på sig själv som förälder och vikten av att vara nöjd med sin situation. Föräldrarna som skriver ger intryck av att ha en stark tilltro till det som sägs och jag tolkar det som att de därför vågar förbinda sig till sina uttalanden på detta sätt. Detta kan ses som tecken på hur viktiga forumen anses vara för föräldrar, framförallt hur viktigt det kan vara att i de svåraste stunderna ha någonstans att vända sig för att få stöd.

Sökandet efter råd och stöttning i forumen framgår tydligt i materialet. Detta är i likhet med respondenterna i Plantin och Daneback (2010) samt i Sarkadi och Brembergs (2005) studier, vilka har uttalat att detta stöd är en av de främsta positiva faktorerna de anser finns med föräldrasidor på internet. I deras studier uttrycker respondenterna att de vänder sig till forumet för att få tips och råd om hur de ska få ihop vardagliga bestyr som ensamstående föräldrar. En annan likhet jag funnit mellan mitt material och dessa studier är att det övervägande är kvinnor som är aktiva i trådarna. I Plantin och Daneback (2010) samt Sarkadi och Brembergs (2005) studier uttryckte föräldrar hur viktigt de ansåg att internetforum är i sökande efter information och/eller stöd. Möjlighet att ge eller få stöd samt utbyta erfarenheter när andra nätverk saknas förefaller engagera många.

5.2 Ekonomi

De socioekonomiska förutsättningar en familj har är en faktor som har stor påverkan på familjens och barnens nuvarande situation och framtida sociala och utbildningsmässiga möjligheter (Bäck Wiklund 2009). Tydligast framträder föräldrarnas olika ekonomiska förutsättningar i diskussioner om hur inkomsten spelar in och påverkar vardagen.

I en av många diskussioner rörande ekonomi, efterfrågas vad andra ensamstående föräldrar har för inkomster, följt av en lista med olika aktiviteter där en önskan uttrycks om att få ta del av hur ofta andra ensamstående har möjlighet att exempelvis åka på semester. Moa - *"Tänkte höra lite med er som är heltidsensamstående föräldrar. Är bara lite nyfiken på hur andra har det :-):*

1. *Hur ofta åker ni utomlands med era barn på semester?*
2. *Hur långa dagar har era barn på dagis?*
3. *Vad jobbar ni med?*
4. *Jobbar ni heltid eller deltid?"*

Moa som ställer frågan använder sig av en objektiv modalitet i sin fråga och lämnar inte någon information om sin egen situation eller varför intresse för frågan finns. Genom att undra hur andra har det visar Moa på att hon själv är heltidsensamstående förälder, mer om hennes egna situation lämnas inte ut. Att frågan ställs anser jag visar på ett sökande efter att få veta om ens ekonomiska situation och de möjligheter denna ger kan ses som normal. Tre exempel på hur svaren i denna tråd kunde lyda ges av Catherine, Isabella och Anja:

Catherine - *"Jag och sonen brukar åka utomlands en vecka på hösten och förutom det brukar vi ha en skidsemester på sportlovet och campingsemester med kompisar på sommaren. Tid på fritids*

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

varierar beroende på mitt schema. Jag jobbar som verksamhetspedagog inom LSS. Lön 26500 + ob, underhåll och barnbidrag."

Isabella - *"vi åker inte utomlands med det beror på min son har sjukdomar som gör alla sorts resor besvärliga. Han går mellan halv åtta och fem varje dag på dagis. Jag har flexibelt arbete och kan arbeta hemifrån om det krävs! Har 25000 i lön inom kommunutveckling."*

Anja - *"Får en ok lön, vi klarar oss helt okej. Sonen går i skolan så det blir fritids tre dagar i veckan...beror lite på hur jag jobbar...Gillar inte att resa men blir alltid kortare små resor på sommaren som Finland, djurparker, äventyrspark, kryssningar osv.:"* De ensamstående föräldrar som i andra trådar på forumet talar om sina knappa ekonomiska resurser är inte aktiva i denna tråd. I denna diskussion, i likhet med tidigare forskning (Plantin & Daneback, 2010; Sarkadi & Bremberg, 2005), blir det tydligt att föräldrar även i dessa diskussioner förefaller söka sig till likasinnade. Det är ensamstående mödrar som uppger sig ha en god inkomst och beskriver sig ha möjlighet att göra allt som efterfrågas på listan, som svarar. I deras svar finns en stark transivitet utifrån att de beskriver sin egen situation och hur den ser ut. Den aktiva modaliteten de uttrycker genom att använda sig av uttryck som att "jag eller vi gör alltid" visar på att de ser sig som ansvariga för de möjligheter de beskriver sig ha till att resa, till flexibla tider på förskola samt att klara sig bra ekonomiskt.

I flera andra trådar tar ensamstående mödrar upp sina knappa ekonomiska resurser och en ansträngd ekonomi. Ofta uttrycks anledningen vara låg utbildningsnivå, arbetslöshet och/eller lågavlönat arbete. En dominerande fråga i forumen är hur man som ensam förälder med ett lågavlönat arbete eller som arbetslös kan klara sig och om det går att ta hand om ett barn under dessa förutsättningar. Nedan ger jag ett exempel ifrån en sådan tråd startad av Klara. *"Jag är 26 år. Har dålig ekonomi, inget jobb och studerar. Har inte heller körkort osv. Fadern till barnet vill inte vara med alls, och ja. Man blir då ensam.....Jag undrar kan man klara av att vara ensamstående mamma, ända från början, och inte ha någon ekonomi & arbete, jag studerar grundbetygen på folkis...Vad ska man göra?? Vad skulle ni ha gjort? Någon som varit i liknande situation om att vara ensamstående och fattig? Klaras beskrivningar av vad hon saknar utgår ifrån att hon inte anser denna ekonomiska situation vara den normala och att det inte är så de flesta familjer har det. Med sin fråga söker hon andra i samma situation och kan på så sätt hitta likasinnade och veta att hon inte är ensam om att befinna sig under normen. I tråden fanns det ett stort antal svar. Nedan ger jag fyra exempel på hur*

svaren i tråden lät.

Emma - *“är man en förälder som bryr sig och finns med sitt barn fast man ej har så mycket pengar kan det vara tio gånger mera värt än att åka på en lyx sem... Jag var ensam med nummer ett från början och var 21 när jag blev mamma”*

Sara - *”Jag var 20 år, arbetslös och ensamstående från dag 1 och har klarat det galant. De första åren kostar barn i princip inget...Det är först i skolåldern det kan bli tufft med pengar. Mitt barn är 13 år och det är först de senaste åren han börjat vara ledsen för att han aldrig varit på semester, inte har sparpengar, inte mjölk och frukt varje dag osv.”*

Leila - *”Struktur och Rutiner, kan amma i en bärsele och samtidigt ta tempen på ett sjukt barn – inga problem”*

Amelia - *”Jag var ensam från början, och har gått bra”*

De kvinnor som svarar i forumet beskriver sig som ensamma om att ta hand om sina barn, eller att de tidigare varit i samma situation. Det kan innebära en kamp att som förälder varken ha de ”rätta” förutsättningarna utifrån ekonomiska resurser eller utifrån kärnfamiljsidealet. De lever inte upp till rådande normer men i svaren som Klara får framgår det tydligt att det för dem som svarar finns andra viktigare delar av ett föräldraskap än det som de förefaller ses som normalt. Amelias uttalande är det av uttalandena som lämnar ett större utrymme för olika tolkningar och hur situationen sett ut för henne går inte att veta.

I diskussionerna söker eller delar föräldrarna med sig av tips på hur exempelvis nödvändiga inköp kan göras på bästa sätt då familjens inkomster är knappa. De talar alla om att ekonomi inte är så viktigt, och att om de klarat sig på egen hand, med knappa resurser så kan alla det. Att barnen blir mer tacksamma för det de får i jämförelse med andra barn beskrivs på många ställen i dessa diskussioner. Här nedan ges två exempel på hur Sara, som medverkade i ovanstående diskussion, beskriver sin och sonens situation. *”Dåligt mår han absolut inte, för han är mer tacksam över det han har och det lilla han får – än hans kompisar.... Jag klarade uppfostran, mat på bordet upplevelser osv galant. Därimot hade jag inte räknat med att han skulle bli slagen varje dag på ett ställe där jag trodde var tryggt – hans skola. Och det tog på krafterna att inte få någon hjälp av skolan. Det är bara att erkänna...”*

Sara - *”Han bytte skola så mobbingen slapp han. Men 4 år senare är han mer deprimerad än någonsin. Det ärret och sveket av de vuxna i personalen kommer nog aldrig att läka...Det har alltid varit en självklarhet att vara ensam. För det är min ”normala bild av en familj. ”bra karl reder sig*

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

själv” brukade mamma alltid säga. Och så har man lärt sig att inte sitta ner och gnälla, när något blir svårt – eller går sönder. Man får prova att fixa det själv helt enkelt.” I Saras uttalanden kan vi se att hon beskriver sig själv med aktiv transivitet som ansvarig för att klara ut situationen med de knappa ekonomiska resurserna, få detta att fungera och att detta går bra. Hon beskriver även att hon klarat mat på bordet ”osv galant”. I diskussionerna beskriver Sara att de exempelvis inte har pengar till mjölk och frukt varje dag. Att kunna klara sig bra som ensamstående trots en knapp ekonomi ses som självklart och normalt för henne, hon beskriver också att det är så hon själv växt upp. I Saras texter kan vi se att hon ger uttryck för att sonen är välmående och inte påverkas av den knappa ekonomin, eller andra faktorer utifrån familjens situation och relationer. Samtidigt uttrycker hon i andra delar att sonens välmående inte är så bra och beskriver hur han lidit av djupa depressioner och blivit mobbad i skolan. mobbing. Skolan som enligt henne inte hjälpt sonen då han utsatts för mobbing tillskrivs genom stark transivitet bära ansvaret för hans mående.

Andra diskussioner handlar om de olika ekonomiska förutsättningar föräldrarna har, föräldrars olika syn på vad underhåll osv ska täcka samt hur detta anses påverka familjen. Emma skriver följande när hon startar en tråd, *”han bråkar om underhållet också, har tom ifrågasatt varför jag gav sonen en cykel i födelsedagspresent en gång, när det ingår i underhållet och ska köpas ändå...när det gick som längst påstod han att jag skulle skicka med matlådor också eftersom underhållet ska täcka hela månadens mat...”* Emma beskriver i sin tråds start att det är hon som är ansvarig för underhållet och vad det ska användas till, men att fadern kritiserar och ifrågasätter de beslut hon tar, både med stora och små inköp.

De flesta av kvinnorna i dessa forum uttrycker att de inte anser att fadern bidrar tillräckligt till barnets försörjning och att det finns en skev bild av vad ett underhåll ska täcka. De mödrar som diskuterar i forumen uttrycker irritation över denna obalans och hur detta påverkar deras vardag. Detta visar att det trots fäderns ökade delaktighet och den jämställdhetsutveckling som kan ses i dagens samhälle, fortfarande förefaller finnas ett relativt stort problem med ekonomisk obalans mellan de ensamstående mödrar som är aktiva på forumet och deras barns fäder. En ekonomisk obalans mellan särlevande mödrar och fäder är något bland annat även Bak (2009) tagit upp i sin studie av ensamstående mödrar.

I dessa diskussioner var majoriteten av dem aktiva kvinnor, ett fåtal män var dock aktiva i

diskussionerna. De fäder som tog upp ekonomi i diskussioner ansåg till större del att fel inköp prioriterades av modern eller att det underhåll som betalades borde räcka till mer än vad modern ansåg. Det kunde även gälla ifrågasättande av moderns ovilja att be om hjälp till barnets försörjning, att uttrycka att man gärna skulle vilja hjälpa till men att modern aldrig ber om pengar, att hon låter sin stolthet gå före barnets behov. Detta visar bland annat Roberts uttalande på. Vi kan se att det finns flera olika bilder av hur de ekonomiska frågorna ska lösas och att den andres oförmåga att förstå detta är ett stort irritationsmoment. Robert - *"hon kan inte be om pengar till pojkens behov...stolthet eller vad (det handlar ju inte om henne tycker jag) Hon tror sig bli skyldig men vad fanken det är ju inte så det är."* Detta uttalande, samt andra uttalanden som beskriver att modern ska be om pengar eller att inköp ifrågasätts av mannen, visar på en fortsatt obalans i jämställdheten mellan könen.

Roberts uttalande visar på att normalitet för honom är att modern har ett ansvar att be honom om hjälp och svälja den eventuella stolthet som kan stå i vägen. Att han kan eller kanske bör erbjuda modern ekonomisk stöttning när han ser att hon och sonen har det ansträngt förefaller av hans inlägg inte vara lika självklart. Den bild fäderna i dessa diskussioner gav visar på den fortsatta existensen av en skev maktfördelning, framförallt hur vi ser på ekonomiska resurser och dess fördelning. Denna ojämställdhet är en konstruktion som varit institutionaliserad i samhället under lång tid, men som så sakta, genom en aktiv jämställdhetskamp håller på att omkonstrueras (Johansson 2009). Tecken på förändring syns bland annat i de delar av mitt material där ensamstående kvinnor beskriver goda ekonomiska förutsättningar.

5.3 Familjestrategi och vardag

Hur föräldern ser på sin situation kan enligt tidigare forskning vara viktiga faktorer för barnens hälsoutveckling (Bak, 2009; Bäck – Wiklund 2009; Bäck - Wiklund & Bergsten 2010). Här nedan ger jag exempel på hur detta visar sig i materialet genom att använda mig av en tråd som startats av en kvinna, hädanefter kallad Hanna. *"Jag och sambon har pratat om att flytta isär, eller rättare sagt jag vill flytta...jag är rädd att ta steget, kommer jag verkligen klara det här själv, att få allt att gå ihop ekonomin och allt det praktiska...Hur klarar ni er alla ensamstående behöver råd och tips.."* Hannas fråga visar på att hon är en aktiv agent, att det är hon som kommer att ta initiativ till en separation och att hon ser det som sitt ansvar att få det att fungera. Dock visar hon på rädsla över hur hon ska klara detta.

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Hanna fick många svar, alla med liknande budskap, nedan ger jag fyra exempel på hur svaren i tråden löd. Emily - *"jag har aldrig haft avlastning eller barnvakt, det är jag och barnen 24/7, 365 dagar om året. Man hittar vägar helt enkelt"*.

My - *"Vår lilla familj är fantastisk.... njuter av mitt fantastiska liv med min fantastiska familj.... blir lite provocerad av folk som utgått ifrån att mitt liv är så jobbigt....det irriterar mig lite grann, som att mitt liv bara är något man måste "klara av" när jag tvärtom tycket att jag har ett kanonbra liv....det är trots allt inte bara nackdelar med att ensam planera och bestämma :)"*

Christine - *"bara man själv är stark och gör det bästa för barnet så klarar man resten sen:)"*

Therese - *"man klarar mer än man tror!....Så tro mig du kommer att klara dig bra och bli en bra mamma"* Det ovanstående materialet visar hur många av de ensamstående mödrarna i materialet beskriver sin situation. Majoriteten förefaller anse att de är "good-enough". Samtidigt kan jag konstatera att mödrarna i dessa trådar beskriver sig näst intill uteslutande som helt ensamma eller med små sociala nätverk, detta förefaller i deras fall vara normen. Utifrån transivitetsbegreppet beskriver de sig själva som ansvariga för att det går bra samtidigt som förmågan att som ensamstående klara sig bra beskrivs som något de anser självklart. Genom att skriva att man klarar mer än man tror beskriver Therese att alla föräldrar klarar mer än de tror och att detta är något hon sannolikt ser som en allmängiltig sanning.

Det finns tydliga tecken i materialet på att den tidigare starka kärnfamiljsnormen inte ses som lika dominant. Många av de aktiva i materialet bygger upp en bild av att vara nöjda och stolta över sin situation även utan att leva i en traditionell kärnfamilj. Det framträder tydligt exempelvis i de ovanstående svaren till Hanna. Kärnfamiljsnormen finns dock kvar och i andra delar av mitt material har aktiva i forumet uttryckt en saknad av den traditionella kärnfamiljen. Nedan ger jag ett exempel ifrån hur Greta uttryckt detta i ett inlägg i en av trådarna *"funderar på hur orättvist livet kan vara. Nästan alla längtar efter en kärnfamilj"*. I ovanstående uttalande beskriver Greta en längtan efter en kärnfamilj, som något hon anser att de flesta i vårt samhälle strävar efter och vill ha. Detta visar att hon troligtvis ser andra konstellationer som bristande och orättvisa. Synen på sin familj som bristfällig har Bak (2009) i sin studie visat kan påverka barnet såväl kort- som långsiktigt. Även om de flesta av kvinnorna i materialet inte uttrycker ett behov eller en längtan efter en partner för att familjen ska vara fulländad, ges det även uttryck för en känsla av förlust eller avsaknad av en partner i delar av materialet.

Att vara nöjd och stolt över sin situation, framför längtan efter kärnfamiljen, är det som först blir synligt i materialet och som beskrivs av flest aktiva. Detta kan vara tecken på en pågående förändring av den norm som är rådande i Sverige. Det kan också vara ett tecken på att flera normer är starka i samhället samtidigt.

5.4 Nya relationer

De frågor i forumen som fått flest svar handlar om när nya relationer kan vara lämpliga efter en separation. En av dessa trådar handlar om en man, Arne, som anser sig ha god relation till modern men som ställer sig frågande till hur moderns många kortvariga relationer bör bemötas. Arne - *"vi har gemensam vårdnad om den lilla och har en mycket bra kontakt oss emellan....mitt ex har relationsproblem samt åxå en mycket låg självkänsla...ofta nya män i hennes liv..kanske inte de bästa typerna för min son att ha omkring sig...."....."självklart skulle mitt ex inte dejta en man som skadade vårt barn..men om man inte känner dom man tar hem så kan man ju inte veta förens det är försent"....."hon är medveten om att det inte är okej....mycket alkohol inblandat...vet att risken är liten att vår son ska råka ut för dom riktigt hemska människorna men varför ens ta risken som förälder?"* I sitt inlägg beskriver Arne modern som ansvarig för sina handlingar och att hon är medveten om det felaktiga i de situationer hon ställer deras barn inför, samtidigt som Arne också beskriver orsakerna till varför han anser att modern söker dessa nya relationer. På så sätt tolkar jag det som att han flyttar transiviteten och flyttar ansvaret för handlingarna från modern genom att tillskriva dem de relationsproblem hon har, något han inte verkar anse att hon kan styra över. Arne vill undvika konflikt och beskriver att han och modern har en god relation. Fördelar med att undvika konflikter och lojalitetskonflikter är enligt Sobolewski och Amato (2009) stora. Dock uttrycker fadern att hans vilja att hålla sams med modern värderas högre än den skada han anser att situationen kan innebära för barnet i framtiden. Dessa avgöranden har inga lätta svar då båda situationerna kan innebära risker för hur barnet i ett långsiktigt perspektiv mår (ibid). I Arnes uttalande kan vi se att det för honom anses självklart att modern inte medvetet skulle skada barnet eller låta någon annan skada barnet.

Att föräldrars skyldighet är att försöka samarbeta och skona barn från konflikter förefaller vara en generell rådande norm när jag betraktar materialet. Det visar såväl Arnes trådstart som de svar han fått i tråden på. Nedan kommer jag att ge tre exempel på hur jag anser att detta visar sig.

Maja- *"kräver det ni faktiskt har kommit fram till av henne...hoppas ni kan lösa det för en god*

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

relation är ju riktigt bra att ha när man delar vårdnaden”

Agnes - ” *Jag hade nog ställt lite hårdare krav på mamman och ert avtal sinsemellan...*”

Här ser vi hur Maja beskriver vikten av en god relation och ett gott samarbete mellan två föräldrar som något positivt och viktigt vid gemensam vårdnad. Detta gör hon genom att uttrycka sig med orden ”*en god relation är ju riktigt bra att ha när man delar vårdnaden*”, istället för att själv förbinda sig till uttalandet genom att säga exempelvis ”*jag anser att en god relation är bra när man delar vårdnaden*”, det hade istället kunnat innebära att en läsare tolkat uttalandet som något Maja ensam ansåg. Samtidigt uppmuntras mannen att avkräva modern att uppfylla de löften hon tidigare avgett. Genom detta visar både Maja och Agnes att de inte anser att modern agerar på ett acceptabelt sätt.

I materialet uttrycker föräldrar att svårigheter i kontakten mellan föräldrarna uppstått när nya partners tillkommit. Att nya personer tillkommer och blir viktiga i barnets liv och den inverkan det kan ha på barnet är viktigt och belyses. Inte minst den upplevda orättvisa som olika ekonomiska förutsättningar för föräldrarna kan innebära. Klara - ”*Min son som är 20 snart, bor hos mig..han får inget ekonomiskt stöd...saken är den att hans pappa inte kan ge honom lite pengar så han klarar sig ett tag.. ex till kläder skor..osv jag har inte råd att ge dessa på min lön...pappan vet hur lite jag tjänar och hans nya familj tjänar storkovan varje månad. De reser utomlands flera gånger om året och då blir sonen inte ens medbjuden*” I ovanstående utdrag uttrycker Klara en stor obalans i vilka ekonomiska förutsättningar hon har i jämförelse med fadern och hans nya partner. Fadern beskrivs ha mycket goda inkomster samtidigt som han inte beskrivs vara villig att hjälpa till ekonomiskt då barnet bor hos modern.

Dessa diskussioner handlade i mitt material främst om äldre barn, i vissa fall unga vuxna, som hade svårt att klara sig ekonomiskt, var arbetslösa och fortfarande bodde hemma hos modern. Klara gav uttryck för att fadern borde hjälpa till mer ekonomiskt. Hon ansåg att faderns partners barn fick mer, i form av pengar, resor och materiella ting. Klara verkar anse att det sätt fadern agerar på inte lever upp till hur hon anser att en pappa normalt bör agera.

De svar Klara får visar att fler kvinnor delar hennes upplevelse. Anita och Rim är två av kvinnorna som svarar. Deras svar är lika de övriga svaren som getts i tråden. Anita - ”*du är inte ensam... pappan skyller ifrån sig och säger att ”nä men han bor ju bara hos dig så då ska ju inte jag behöva betala något.*” Rim - ”*känner så väl igen det där. Fastän att sonens pappa och hans nya fru tjänar*

det mångdubbla mer än mig.” Jag tolkar det som att det visar på den konflikt som kan uppstå när de individuella livsprojekten och det gemensamma föräldraskapet riskerar att krocka. Giddens (Bäck-Wiklund 2009) talar om förmåga att skapa stabila och varaktiga relationer. Att det dessutom kommit in ännu en individ som ska passa in i livspusslet kan leda till ökade svårigheter i att skapa stabila relationer med respekt för varandra och de nya familjekonstellationerna som detta bär med sig. I Både Klaras och Anitas texter kan vi se att de beskriver att fadern ser dem som ensamt ansvariga för barnet och dess försörjning eftersom det är där barnet bor. Fadern beskrivs inte ta någon hänsyn till sin starkare ekonomiska situation. Det som dock är slående när jag läser vidare i materialet är att diskussionerna framförallt gäller barn som är myndiga. Klara - *”min son bor hemma..anmäld på AF går även på socialen men får inget ekonomiskt stöd än av dessa..... hos soc säger de att han inte får pengar förens efter 90 dagar..och har har inte sökt jobb tre månader i förväg...då får han inga pengar från soc....han skulle pluggat på komvux men fick inget bidrag från CSN...fick hoppa av detta då i augusti.*” Vesna - *”Jag står nog snart inför samma dilemma som dig...han lär inte få något från soc då han inte klarar att vara arbetsökande på AF pga sin autism, socialfobi och någon annanstans finns inte att få inkomst ifrån...”* I det Klara och Vesna skriver om sina barn framstår det inte som att de anser sitt vuxna barn ha något eget ansvar eller att det finns andra orsaker till dess problem än faderns agerande, och myndigheters bristande stöttning. I diskussionerna förefaller detta problem ha funnits under en lång tid. I diskussionerna uttalar de att deras barn har svårigheter med att få arbete, eller andra svårigheter exempelvis med det sociala samspelet. Därefter fortsätter diskussionerna i forumet att kretsa kring fäderns frånvaro som stöd till sina barn samt det bristande stöd som fås av samhället.

I tidigare delar av min resultat och analysdel har fäderns ökade delaktighet och den jämnare fördelning av föräldrars ansvar för barnen som förefaller vara på framväxt i samhället synts. Även vikten av att föräldrarna kan samarbeta och hjälpa sina barn genomsyrar diskussionerna. I denna avslutande del beskrivs istället en helt annan situation, unga vuxna med sociala svårigheter som lever kvar hemma hos modern. Deras mödrar ger en bild av fäder som inte engagerar sig i sina barn eller bidrar ekonomiskt, vilket här blir utmärkande och avvikande utifrån den jämställdhetsutveckling som i övrigt ser ut att vara på framväxt och så sakteligen normaliseras av individerna i samhället. Kanske kan detta visa på en förändring som skett då den beskrivning som framförallt handlar om frånvarande och oengagerade fäder gäller barn som är myndiga och de andra diskussionerna i mitt material förefaller framförallt gälla mindre barn och kanske därför kan gestalta

den förändring som skett de senaste åren.

5.5 Omkonstruktion av föräldraskapet

En del av själva omskapandet av relationen som tas upp är att besluta om hur exempelvis födelsedag ska firas, vilket följande trådstart av Corinne, är ett exempel på *"separerad från barnens pappa i drygt ett år, det funkar bra men jag tycker inte det är jättekul att umgås med honom....vill ju att det ska vara barnens dag och lägga mina egna issues åt sidan. Hur gör ni andra?"* Genom att efterlysa hur andra i liknande situationer gör eftersöker Corinne vad som är normalt och normen när det gäller födelsedagsfirande av barn vars föräldrar lever isär. Nedan ger jag fyra exempel på svar som Corinne fått.

Elsa- *"om kalaset inte blir förstört för att ni inte kan vara nära varandra.....så tycker jag att de är bara att bita ihop och vara på kalaset tillsammans ändå!.....egen erfarenhet då jag tyckte de var roligast när mina skilda föräldrar kunde ha kalaset tillsammans!"*

Monica - *"vad känns rätt för dig och pappa? Sonen kommer ju inte att ta skada"*

Alicia - *"vi firar INTE födelsedagar ihop, och vill du inte tycker jag inte heller du ska göra det"....."hålla god kommunikation till den andra föräldern är det viktigaste"*

Petra - *"vi firar ihop...vi är fortfarande bra vänner så då funkar det bra"*

I svaren kan vi utläsa att det är olika hur föräldrar löser situationer som exempelvis födelsedagsfirande. Svaren ges fullt ut ifrån den egna situationen genom en stark modalitet och ingen av dem som svarat verkar anse att det finns något generellt svar för hur situationen ska lösas. Det som poängteras och som jag anser beskriver deras syn på vad som är normalt och eftersträvansbart är att utgå ifrån föräldrarnas konfliktnivå samt barnets vilja och utifrån detta ta beslut om hur firandet ska se ut.

Dessa åsikter stämmer väl överens med vad Bäck-Wiklund (2009) konstaterat, att det viktiga för barns trygghet och för en positiv utveckling inte är hur familjen ser ut utan att barnet omges av kärlek och omtanke. Föräldrars förmåga till samarbete och samverkan så att barnet skonas ifrån konflikter är enligt Sobolewski och Amato (2009) en viktig faktor för att främja ett fortsatt välmående.

Likt ovanstående kommentarer framgår det i flera diskussioner i materialet att de män och kvinnor som skriver i forumen anser att barn inte ska behöva bevittna konflikter. Ofta beskrivs just konflikter och försök att skona barnen ifrån detta i forumen som en anledning till varför föräldrarna

separerat.

Flera av trådarna i forumen tar upp hur svårt det kan vara att acceptera den nya situationen. En tråd som fått stor respons handlar om hur jobbigt en fader beskriver att det är att träffa barnet efter att modern lämnat honom. Tråden har startats av en man, hädanefter kallad Mats. *"Haft dottern växelvis ett tag men jag känner att jag inte orkar mer. Varje gång jag tittar på min dotter så kan jag inte känna något annat än hennes mors svek...tror dottern har det bättre hos sin mamma, jag känner mig inte som en förälder längre."* Mats beskriver den smärta han känner när han träffar barnet utifrån moderns tidigare svek. Utifrån dessa känslor har en tanke om att inte träffa barnet mer väckts. Moderns agerande beskrivs vara anledningen till varför han mår så dåligt och varför han känner på det sätt han gör för dottern. Det väcker reaktioner hos flera kvinnor, jag ger två exempel på svar Mats fått i sin tråd. Kerstin - *"försök så gott du kan att se din dotter som en egen person."* Liva - *"Det är inte din dotters fel att mamman svikit dig...var ett gott exempel till din dotter i framtiden och svik inte henne nu. Hon kommer att uppskatta det när hon blir äldre och förstår."* Min tolkning av detta är att Kerstin och Liva försöker få Mats att se barnets oskuld och att det inte har något med moderns svek att göra. De betonar även barnets behov av bra relation med sin fader. Detta lägger de inte fram som något de själv anser utan som en generell sanning. Liva ser det som självklart att dottern kommer att uppskatta hans ansträngningar när hon blir större.

5.6 Föräldrars rättigheter

I materialet framstår det i stort som en norm att tid ska delas lika mellan föräldrarna, detta verkar av många föräldrars sätt att uttrycka sig som självklart. Ett exempel kan vara hur Arne uttrycker detta i en tråd. *"Eftersom vi flyttat isär har vi barnen varannan vecka."* Detta citat är ett exempel på hur självklart flera föräldrar anser en jämn delning av tid är. Detta kan vara en del av vår tids jämställdhetsutveckling och det större ansvar för barnen, som jag tidigare beskrivit, fäder tar i dag. Vanassche et al (2013) tar upp denna delning av tid i sin studie. I sin forskning ser de en risk med en lagstiftad likadelning av tid mellan föräldrarna efter en separation. Detta då anledningen till det stora antalet barn med växelvis boende befaras handla om rättviselösningar mellan föräldrarna i stället för beslut tagna utifrån barnets behov. Inte många diskussioner tog upp hur tiden mellan föräldrarna skulle delas, en jämn delning sågs som normalt och generellt förutsattes en likadelning av tiden av de separerande föräldrarna.

Ett motsatsförhållande framträdde dock tydligt i andra delar av materialet. Nedan tar jag ett

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

exempel från ett svar från Fredrika i en tråd som handlar om barns boende efter en separation. *”Om den ene flyttar ifrån ”hemmastaden” så har den ingen rätt till varannan vecka. Möjligen varannan helg. Och självklart skulle vecka/vecka inte heller fungera för barnen utan bara vara rent egoistiskt tycker jag iaf...”* Fredrika uttrycker att boende på två olika orter är till nackdel för barnet. En likadelning av tiden med barnet verkade enligt Fredrika gälla så länge inte en av parterna kunde anses ha handlat felaktigt. Då försvann dessa rättigheter som annars föreföll finnas. Något jag kunde ana i flera trådar var att en jämn delning av tid ofta sågs som självklart fram tills en av föräldrarna agerade på ett sätt som kunde ses som fel, dvs att gå emot rådande norm. Då förändrades synen på delningen av tiden med barnet och även vilka rättigheter föräldrarna ansågs ha (den som inte agerat fel hade då mest rättigheter).

I citatet förefaller inte vilket avstånd som är mellan föräldrarnas nya hem vara avgörande för delning av tiden, utan kort och koncist konstateras en förlorad rättighet till varannan veckas umgänge för den flyttande föräldern.

Detta skiljer sig från Vanassche et als. (2013) studie vilken visar på att varannan vecka ska ses som en självklar uppdelning, detta är även juridiskt förankrat. Här talas det inte om hur långt avstånd som ska omöjliggöra varannan veckas boende, utan en jämn delning ses som norm ändå. En förutsättning bör enligt deras studie vara att barnen har ett rimligt avstånd till skolan (ibid).

I forumen såg denna diskussion annorlunda ut om föräldrarna aldrig hade varit sammanlevande och fadern inte haft regelbunden kontakt med barnet. Jonna startar en tråd med följande fråga *”hur mycket umgänge måste han få? Jag vet att det är så att när barnet är litet så är det bra med ofta och korta stunder. Men hur mycket. Han har inte varit intresserad hittills så...jag ammar fortfarande.”* Ett av svaren kommer ifrån en kvinna, Sara, som förefaller befinna sig i en liknande situation. Sara - *”det går både en och två gånger mellan besöken. Hon gråter av rädsla när han lyfter upp henne, hon kommer inte ihåg honom mellan besöken. Jag skulle inte tillåta att han tog med henne någonstans.”* Ovanstående kommentarer visar att en del kvinnor, som varit själva med barnen från att de varit små, förefaller bära på en oro över faderns rättigheter om eller när han vill ta del av sitt barns liv. Anna beskriver en oro för vad som händer om en pappa som inte varit engagerad plötsligt vill träffa sitt barn. Sista meningen i Saras svar visar att hon ser sig som den som har rätt att fatta beslut rörande barnet.

I materialet verkar det skrivas mer och vara ett större fokus på föräldrars rättigheter än på barns behov. I de ovanstående diskussionerna framstår det först och främst som att föräldrars lika

rättigheter till sina barn efter en separation är självklara för många av dem som är aktiva i forumen. I detta ges dock en bild av att denna jämställdhet är villkorad och gäller så länge en förälder följer de regler som skapats av samhället idag. Exempel ges på om en förälder aktivt väljer att flytta ifrån hemorten, vilket då kan ses som ett brott mot rådande normer, och därmed medför en förlust av dessa rättigheter.

I likhet med många av ovanstående teman finns det en bild av moderns plats som beslutsfattare då ett litet barn är inblandat. Dock uttrycks en osäkerhet i vad som gäller om en fader senare skulle välja att engagera sig i sitt barns liv. Kommer det då att vara den ökade jämställdhetsutveckling som styr eller den sedan tidigare starka diskursen, där modern ses som viktigast för barnet och den som bäst kan avgöra barnets bästa.

5.7 Olika normaliteter

Sökandet efter att veta om det man upplever är normalt eller inte framgår tydligt genomgående i materialet. Föräldrarna som är aktiva uttrycker detta i frågor så som exempelvis, finns det fler som känner som jag, är dessa känslor udda eller kanske rent av normala? Hur gör ni? Vad tycker ni? Hur har andra hanterat dessa?

Av materialet framstår det i trådarna att det framförallt är likasinnade, individer med liknande upplevelser eller tankar, som svarar. Därför kan jag i olika trådar se att olika synsätt och handlingar anses vara normala. Det finns inte bara ett sätt att agera eller tänka som är gällande. Föräldrarna skriver framförallt utifrån vad de själva anser och betoningen i materialet ligger på uppmuntran, stöd och råd.

Framförallt tolkar jag att bilden av att man som ensamstående förälder vara lika bra förälder som alla andra, samt vikten av att tro på sig själv är framträdande i materialet. Vikten av att föräldrar samarbetar och därmed skonar sina barn ifrån konflikter förefaller vara en rådande norm i forumen.

6. Slutdiskussion

6.1 Sammanfattning utifrån uppsatsens frågeställningar

1. *Vilka beskrivningar av föräldraskap framträder på internetforum av mödrar och fäder som inte lever tillsammans?*

De beskrivningar som ges av föräldraskap, i mitt material är framförallt vikten av att tro på sig själv

som förälder, att det är föräldern som bäst vet vad barnet behöver och att föräldern ska våga lita på denna känsla. Annat som framstår som viktigt när föräldrar inte lever tillsammans är ett gott samarbete mellan föräldrarna fritt från konflikter, för att stärka barnets välmående och utveckling.

2. Vilket behov av stöd i föräldraskapet uttrycks i föräldraforum på internet?

Flera av föräldrarna i materialet uttrycker ett behov av stöd och internetforumen uttrycks då vara en viktig plats dit föräldern sökt sig för att möta likasinnade och utbyta erfarenheter. I de trådar där ekonomi, arbete och att klara sig som ensamstående diskuterades var det enbart personer som befann sig eller hade befunnit sig i samma situation som agerade och skrev svarsinlägg. Många föräldrar uttrycker att det stöd de får genom internetforumen är positivt och ger någon att dela tankar och funderingar med. Forumen kan möjliggöra kontakt med likasinnade som kan ge tips och råd om hur vardagslivets upp- och nedgångar kan hanteras.

3. Vilka beskrivningar ges av föräldrars rättigheter och barns behov?

De beskrivningar som ges av föräldrars rättigheter och barns behov i materialet visar på att en likadelning av tid med barnet, föräldrarna emellan, verkar ses som självklart för de flesta. Detta förefaller dock bero på hur separationen skett, lika klart som bilden av lika rättigheter framgår, uttrycks åsikter om att denna rättighet som förälder förloras, ifall föräldern exempelvis flyttat ifrån hemorten. Med andra ord, tolkar jag materialet som att om föräldern inte lever upp till den rådande normen om hur en förälder som separerat ska agera för att behålla det som i diskussionerna benämns som rättigheter, förloras dessa rättigheter.

6:2 Egna reflektioner

Något som jag menar framstår tydligt i materialet är hur viktigt föräldrarna i forumen anser att förmågan att hålla sams även efter en separation är. Svåra avvägningar mellan att ta konflikter då en förälder inte upplevs hålla sina löften eller liknande, ställs mot hur viktigt det är för barnets välmående att föräldrarna kan samarbeta. Detta finner jag intressant då jag upplever att kunskap om vilken påverkan föräldrars konflikter kan ha på barn, är något det fokuserats mer på inom det sociala arbetet med barn och familjer den senaste tiden. Är denna utveckling en del av våra myndigheters ansträngningar för att sprida kunskap och stärka de lagar och förordningar vi har i

exempelvis föräldraskapen? Eller finns det något annat som ligger bakom föräldrarnas fokus på föräldrars samarbete och samverkan?

Viljan att söka sig till likasinnade som delar samma livssituation eller syn på normer och normalitet anser jag är något som framkommer tydligt i materialet. I flera av diskussionerna syntes en polarisering utifrån vilka som besvarade de olika trådarna. Detta tänker jag kan innebära att de som enbart går in och läser på sidorna och inte själv är aktiva, får olika bilder av vad som kan ses som normalt beroende på vilka trådar de går in och läser. Går en person in och läser i tråden där alla uttrycker sig ha en relativt bra inkomst och goda möjligheter till att åka på semester är det den bild av hur det är att vara ensamstående förälder som ges. Skulle personen istället gå in och läsa de trådar där föräldrar med knappare ekonomiska resurser skriver, kan det ses som normalt att inte ha råd med till exempelvis frukt och mjölk varje dag. Detta blir för mig ett talande exempel på hur två helt skilda bilder av, framförallt ensamstående mödrars situation, kan produceras och konstrueras. Det bör enligt mig innebära att det finns goda möjligheter för alla föräldrar att finna någon i en liknade situation att utbyta erfarenhet med men samtidigt att om någon bara snabbt går in och läser kan få en väldigt ensidig bild av hur föräldrar beskriver olika delar av föräldraskapet.

Utifrån tidigare forskning är synen på familjesituationen viktig och storleken på familjens sociala nätverk hänger ihop med denna. Det sociala nätverket är en viktig faktor för barnets möjligheter till utveckling såväl socialt som utbildningsmässigt. För mig blir det intressant att fundera över hur det stöd och utbyte av erfarenheter som internetforumen ger, kan påverka föräldrar och barn. Bak (2009) visar på den positiva effekt ett utökat socialt rum visade sig ha, såväl för mödrarna som för barnen i hennes studie. Tillgången till fler nära relationer än bara till mamman visade sig bland annat ge barnen större möjligheter till personlig och social utveckling (ibid). Kan kontakten på internet ge samma positiva effekter för föräldrar som ett starkt nätverk i verkliga livet? Det viktiga för barnen i dessa familjer var att de hade andra vuxna att vända sig till och få stöd hos. Det som visade sig i undersökningen var möjligheten för föräldrar att finna stöd och kontakt på internet forum. Jag tycker det skulle vara intressant att se om äldre barn använder internet på samma sätt för att finna stöd när detta saknas i vardagslivet.

I mitt resultat ser jag ett samband mellan de förändringar som skett i samhället under de senaste decennierna och vilka bilder av föräldraskap som konstrueras på internetforumen. Jag tycker att synen på en likadelning av tid med vardera förälder efter en separation som självklar och en del av det normala förfarandet känns som ett stort steg i rätt riktning samtidigt som det sätt dessa

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

beskrivningar framstår som villkorade visar på att fet finns mycket kvar av ojämställdheten mellan könen att arbeta med. Dessa förändringar är ständigt pågående och tar tid, något jag tänker är viktigt att vara medveten om utan att tappa bort all den positiva utveckling som skett inom området. Att det i mitt insamlade material blir ett större fokus på föräldrars rättigheter tänker jag inte behöver betyda så mycket, det kan vara en naturlig följd av att det är föräldrarna som skriver och att det är föräldraskapet och hur detta omskapas efter exempelvis en separation som är i fokus. Jag tycker att det skulle vara intressant att undersöka hur det talas om föräldrars och barns rättigheter i andra delar av internetforumen.

7 Referenslista

Barnkonventionen (2013). Tillgänglig på Internet

<http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen> [hämtad 2013-10-28]

Bak, M (2009). Barns vardagsliv i «ensam mor» -familjer. I: M, Bäck-Wiklund & T, Lundström (red) *Barns vardag i det senmoderna samhället. (s. 81-109)* Stockholm: Natur och Kultur

Barlebo Wennberg, S (2010) *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv.* Malmö: Liber

Bryman, A & Nilsson, B (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder.* Malmö: Liber

Bäck-Wiklund (2009). Senmodernt familjeliv och barns vardag. I: M, Bäck-Wiklund & T, Lundström (red) *Barns vardag i det senmoderna samhället. (s. 81-109)* Stockholm: Natur och Kultur.

Bäck-Wiklund, M & Bergsten, B (2010). *Det moderna föräldraskapet en studie av familj och kön i förändring.* Natur och kultur, Stockholm.

Daneback, K & Månsson, S (2008). Internetforskning. I: A, Meeuwisse & H, Svärd & R, Eliasson–Lappalainen & K, Jacobsson, (red). *Forskningsmetodik för socialvetare* (s. 154-169) Stockholm: Natur och Kultur.

Familjebalken (2013). Tillgänglig på internet <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19490381.htm> [hämtad 2013-10-29]

Hydén, M (2009) <<Det är barnens trygghet som gäller >> – om föräldrarelationer efter skilsmässa. I: M, Bäck-Wiklund & T, Lundström (red) *Barns vardag i det senmoderna samhället. (s. 81-109)* Stockholm: Natur och Kultur.

Ann-Charlotte Olsson
SOPA 63
Lunds Universitet
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Johansson, T (2009). *Familjeliv*. Malmö: Liber

Jönsson, H (2010). *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*.
Malmö: Liber

Kvale, S, Brinkmann, S, & Torhell, S (2009), *Den Kvalitativa Forskningsintervjun*. Lund:
Studentlitteratur.

May, T (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Plantin, L & Daneback, K, (2010). *Föräldraskap och internet: nya mötesplatser och informationsvägar kring det senmoderna föräldraskapet [E-book]*. 2010. Tillgänglig på SwePub, Ipswich, MA. Accessed 9 december 2013.

Sarkadi, A & Bremberg, S (2005). Socially unbiased parenting support on the internet: a cross-sectional study of users of a large Swedish parenting website. *Child: Care, Health & Development*, 31 (1), 43-52.

Sobolewski, J, M. & Amato, P, R (2007) "Parents' Discord and Divorce, Parent-Child Relationships and Subjective Well-Being in Early Adulthood: Is Feeling Close to Two Parents Always Better than Feeling Close to One?" *Social Forces*. Volym 85. Nummer 3. Mars 2007 s. 1105-1124

Vanassche, S, Sodermans A, K, Koen, M & Swicegood G. (2013) "Commuting between two parental households: The association between joint physical custody and adolescent wellbeing following divorce" *Journal of Family Studies* 19(2): 139–158.

Wilson, Graeme B (2006) "The non-resident parental role for separated fathers: A review" *International Journal of Law, Policy and the Family* 20, (2006), 286-316.

Winther Jørgensen, M & Louise Phillips, B. V. (2005). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.